

تلقی شلایر مآخر از وحی با برداشت اسلامی آن متفاوت است

شلایر مآخر با مطرح کردن بحث تجربه دینی قصد دفاع از حریم دین و حفظ اعتقادات مردم را داشت و به خاطر همسویی با تجربه‌گرایی، وحی را تجربه دینی خواند که با تلقی اندیشمندان مسلمان از وحی متفاوت است.

گروه اندیشه: شلایر مآخر با مطرح کردن بحث تجربه دینی قصد دفاع از حریم دین و حفظ اعتقادات مردم را داشت و به خاطر همسویی با تجربه‌گرایی، وحی را تجربه دینی خواند که با تلقی اندیشمندان مسلمان از وحی متفاوت است.

حجت‌الاسلام و المسلمین #171؛ محسن غرویان؛ عضو هیئت علمی مدرسه عالی امام خمینی(ره) و مدرس فلسفه اسلامی حوزه علمیه قم در گفت‌وگو با سرویس اندیشه خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، در مورد #171؛ مبدأ تجربه دینی دانستن وحی و اشتراکات اسلام و مسیحیت در مورد وحی؛ ضمن بیان مطلب فوق، گفت: با توجه به گستردگی معنای وحی، آنچه مد نظر بنده در این سخن مختصر است، نسبت میان وحی تشریعی و تجربه دینی است و سایر استعمالات وحی مورد نظر نیست و نیز منظور من از تجربه دینی اعم از تجربه عرفانی و معرفت‌شهودی است.

این محقق علوم اسلامی در ادامه سخنانش افزود: در تلقی مسیحیت و اسلام از وحی، مشترکاتی دیده می‌شود؛ چرا که آن‌ها هم به نحوی عالم تجرد، غیرمادی و غیرمحسوس را قبول دارند و نوعی شهود و ارتباط نفس با یک عالم غیر محسوس را به گونه‌ای در آموزه‌های دینی‌شان دارند.

مؤلف کتاب #171؛ فلسفه اخلاق؛ دین‌پژوهان مسیحی را تحت تأثیر فیلسوفان مسیحی در ادوار مختلف دانست و اظهار کرد: مسیحیت در غرب در طول تاریخ و دوره‌های مختلف، تحت تأثیر فضای فکری و فرهنگی فیلسوفان هر زمان بوده است، که این امر موجب شد تا از یک آموزه دینی، تلقی متفاوت و گاه متضاد شکل گرفته است.

وی با تأکید بر این مسئله که آموزه وحی از جمله آموزه‌هایی است که در ادوار مختلف مسیحیت، تلقی متفاوتی از آن شده است، تصریح کرد: علت این مسئله آن است که در قبل قرون وسطی تلقی متفاوتی از وحی نسبت به دوران رنسانس و بعد از آن وجود داشته است و در عصر حاضر گرایش‌های جدید علمی نیز تأثیر خودش را بر اندیشه‌های متکلمان مسیحی گذاشته است؛ لذا آن‌ها یک‌دست در این زمینه سخن نگفته‌اند و این مسئله در کتاب‌های فلسفه دین، کلام مسیحی و الهیات مسیحی کاملاً مشهود است.

غرویان در مورد روند عقل‌گرایی در قرن هجدهم عنوان کرد: تا قبل از قرن هجدهم عقل‌گرایی و تکیه بر توانایی‌های عقل در عرصه شناخت و اثبات وجود خداوند، مهم‌ترین اندیشه در مغرب زمین بود و تمام تلاش اندیشمندان دینی مصروف براهین عقلی اثبات وجود خداوند می‌شد، اما در اواخر قرن هجدهم عقل‌گرایی از سوی بسیاری از اندیشمندان نفی شد و مناقشات جدی درباره این براهین درگرفت. در این بستر، حفظ دین و ارایه توجیه معقولی از دیانت نیازمند طرح جدیدی بود. #171؛ شلایر مآخر؛ که در فضای رمانتیسم (تکیه بر احساسات و عواطف) می‌زیست با عقل‌گرایی افراطی و همسان‌انگاری دین با اخلاق به مخالفت پرداخت.

این مدرس منطق در حوزه علمیه قم در مورد نگرش مآخر در مورد لب و اساس دین تبیین کرد: شلایر مآخر اصل و اساس دین را نه تعالیم وحیانی می‌دانست، چنان که در ادیان الهی مطرح است و نه عقل نظری، چنانکه در الهیات طبیعی مطرح است و نه عقل عملی و اخلاق، چنان که کانت و پیروان او معتقد بودند، بلکه او حقیقت دین را در احساسات و عواطف تشخیص داد و گوهر دین را احساس وابستگی به مبدأ و قدرتی متمایز از جهان دانست. او با این نظریه یک حوزه حفاظتی برای دین پدید آورد و آن را از

مؤلف کتاب «آموزش منطق؛ افزود: پس از شلایر ماخر اندیشمندانی مانند ویلیام جیمز با تألیف کتاب مشهورش، به نام «انواع تجارب دینی؛ رواج فراوانی به این بحث داد. این جریان به دست فلاسفه‌ای مانند رودلف اتو، جان هیک، ویلیام آلستون، ریچارد سویین برن، استیس و دیگران گسترش و ادامه یافت. آن‌ها معتقد بودند که آنچه در دین مهم است احساس وابستگی مطلق و ارتباط شخصی با خداوند است که از طریق تجربه دینی بدست می‌آید.

غرویان با اشاره به این مطلب که شلایر ماخر با مطرح کردن بحث تجربه دینی قصد دفاع از حریم دین را داشت، اظهار کرد: ماخر برای حفظ اعتقادات مردم و به خاطر همسویی با گرایش‌های جدید علوم تجربی و حس‌گرایی، بحث تجربه دینی را مطرح کرد و بدین صورت در مرز میان تجربه و ماوراءالطبیعه حرکت کرد؛ لذا چون در دین يك لایه و یا عنصری از ماوارالبیطعه است، ماخر هم گفت که انسان يك سری الهامات و يك سری حقایقی را دریافت می‌کند که این‌ها با حس و شهود حسی حاصل نمی‌شود، ولی نهایتاً باز هم نتوانست از مرز تجربه بالاتر برود؛ لذا در يك حالت میانی حرکت کرده، به هر حال می‌توانیم نوعی پذیرش آموزه‌های دینی، امور وحیانی و امور غیبی را در اندیشه ماخر ببینیم، با همین حال می‌توان به جد گفت که تلقی ماخر از وحی با تلقی علمای مسلمان از وحی متفاوت است.